

LOGISTICA ARMATEI ROMÂNE ÎN CEL DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

ROMANIAN ARMY LOGISTICS IN WORLD WAR TWO

Prof. Adela-Florentina STĂNESCU*
Mr. Vasile STĂNESCU**

Conflictele militare moderne au evidențiat rolul dezvoltării tehnologice și al logisticii militare (calitatea și cantitatea materialelor, viteza și capacitatea de transport, costurile implicate). Logistica reprezintă unul dintre cele mai importante domenii ale artei militare, de multe ori definitiv pentru desfășurarea acțiunilor militare de către armata română. Corelarea eficientă dintre eșaloanele operative și cele logistice pot duce la obținerea victoriei.

Modern military conflicts have highlighted the role of technological development and military logistics (goods and materials quality and quantity, transports speed and capacity, costs). Logistics means one of the most important domains for military art, being many times crucial to the Romanian Army's military actions. The correlation between operative and logistic echelons may conduct to victory.

Cuvinte-cheie: materiale; transport; costuri; logistică militară; eșaloane logistice.

Keywords: goods and materials; transports; costs; military logistics; logistic echelons.

Odată cu invadarea Poloniei, în 1939, de către Germania nazistă se declanșa cel mai mare conflict mondial cunoscut de către omenire, conflict la care au participat aproximativ 100 de milioane de oameni, din peste 30 de țări. Cel de-al Doilea Război Mondial a cauzat moartea a peste 55 de milioane de oameni, dintre care aproape 30 de milioane au fost civili.

După o perioadă de neutralitate de mai bine de un an, la 22 iunie 1941, România intra în război de partea puterilor Axei, cu scopul de a recupera teritoriile răpite de URSS: Basarabia, Bucovina de nord și Ținutul Herța (teritorii care însumau 50.500 km², cu 3,7 milioane de locuitori). Alături de Germania, armatele române (Armata 3 și 4 și Corpul 2 Armată) au început campania din est împotriva Uniunii Sovietice, prima operațiune numindu-se „Operațiunea Munchen”, de recucerire a Basarabiei și a Bucovinei.

În cea de-a doua parte a războiului, după 23 august 1944, armata română a dus lupte de eliberare a Transilvaniei, dar și pentru izgonirea forțelor hitleriste din Ungaria, Cehoslovacia și Austria.

România a participat cu efective numeroase în campania din est, numărul acestora oscilând în funcție de perioada de timp, între 300.000 și 400.000 de militari. Astfel, dacă la declanșarea ofensivei împotriva forțelor sovietice, la 22 iunie 1941, efectivele Armatei 3, 4 și ale Corpului 2 Armată se cifrau la 325.685 de militari, în august 1944, pe frontul de est acționau un număr de 431.800 de militari români¹.

Existența unui număr atât de mare de militari pe frontul de est a impus un efort logistic considerabil.

Activitatea „serviciilor” a fost influențată în mod negativ de către factori ca mărimea fronturilor de acțiune, adâncimea dispozitivelor marilor unități, starea proastă a drumurilor și numărul și tipul mijloacelor de transport. Un alt factor negativ pentru logistica armatei române l-a constituit dependența de sistemul german de transport, care acorda prioritate aprovizionării trupelor

*Liceul tehnologic „Petru Poenaru”

e-mail: ada_stnsc@yahoo.com

**Universitatea Națională de Apărare „Carol I”

e-mail: stanescuvasile78@yahoo.com

proprii, în detrimentul celor aliate, cum era cazul armatei române (de exemplu, din 368 de trenuri de aprovizionare sosite pe frontul de est în lunile octombrie-noiembrie 1942, pentru Armatele 3 și 4 române le-au fost repartizate doar 73, celelalte fiind doar pentru forțele germane care acționau pe frontul de est²).

Structurile de „servicii” care au susținut trupele române pe frontul de est cuprindeau unități și subunități de geniu, transmisiuni, apărare contra gazelor³, armament, muniții, auto și carburanți, intențență, sanitar, farmaceutic, veterinar, pretoral, ateliere de reparat etc. Pe lângă acestea, au existat depozite de armament, muniții, carburanți, subzistențe, echipament, spitale de campanie, spitale veterinare, echipe de dezinfecție și deparazitare etc.

Elementele de conducere, cât și cele de execuție a sprijinului „de servicii”, cum era numit sprijinul logistic, erau caracteristice perioadei și corespundeau organizării și dotării armatei române la acea vreme.

La nivel central, structurile de logistică erau organizate pe tipuri de servicii, în cadrul Direcției Intențență și a Subsecretariatului de stat al Aprovizionării, astfel:

Direcția Intențență:

- Serviciul Echipament;
- Serviciul de Administrare a Creditului;
- Serviciul Transporturi;
- Manutanța centrală;
- Depozitul central de Echipament și Imprimare.

Subsecretariatul de stat al Aprovizionării:

- Serviciul de subzistențe;
- Depozitul Central de subzistențe.

La nivel strategic, operativ și tactic existau următoarele structuri de logistică:

a) *La nivel Armată/Corp de armată:*

- Depozit subzistență;
- Depozite echipament, armament, muniție, carburanți;
- Atelier de reparat echipamente;
- Trenul brutărie;
- Trenul de baie;
- Coloana Transport auto;
- Coloana Transport hipo;
- Spitale de campanie;
- Trenuri sanitare.

b) *La nivel Divizie:*

- Grup aprovizionare subzistență;
- Companie Transport hipo;
- Brutărie de campanie.

c) *La nivel Brigadă/Regiment:*

- Trăsuri de aprovizionare;
- Trăsuri de hrană;
- Trăsuri de rezervă furaje.

Hrănirea trupelor s-a realizat în regim normal, reușindu-se asigurarea a două mese calde pe zi, chiar și pe timpul desfășurării acțiunilor ofensive, prima masă caldă servindu-se dimineața, cu două ore înainte de începerea deplasării, iar cea de-a doua, seara, când de obicei încetau acțiunile de luptă. Aprovizionarea cu pâine a trupelor s-a realizat cu ajutorul pâinii produse în brutăriile de campanie și la trenul-brutărie.

O problemă deosebită a fost asigurarea apei potabile, în special pe teritoriul URSS, deoarece sursele de apă erau contaminate. S-a recurs la transportul apei potabile din surse din spate, verificate, cu ajutorul butoaielor, bidoanelor și cisternelor.

Din punct de vedere al echipării nu au fost probleme, militarii români fiind echipați inițial cu ținută de vară. Înainte de apropierea iernii, Direcția Intențență a centralizat cererile de echipament de iarnă, reușindu-se echiparea militarilor până la sosirea frigului.

Pe măsură ce frontul se îndepărta de sursele de aprovizionare interioare au apărut mari greutăți în procesul de aprovizionare, datorate, în principal, transportului pe calea ferată, controlat de către germani. Misiunea diplomatică română de la Berlin a intervenit pentru creșterea numărului trenurilor alocate aprovizionării trupelor române de pe frontul de est, însă această intervenție nu a avut succes, proporția repartiției acestor mijloace de transport rămânând la fel de scăzută pentru acestea, în raport cu cele germane. Din această cauză, stocurile de materiale din zona de operații nu au satisfăcut întotdeauna necesarul forțelor luptătoare angajate pe frontul de est, cu efecte negative asupra ducerii acțiunilor de luptă și a nivelului de trai al militarilor.

După 23 august 1944, armata română a acționat, în prima fază, pentru eliberarea Transilvaniei și apoi pentru înfrângerea armatelor germane din Ungaria, Cehoslovacia și Austria, în aceste acțiuni fiind implicați aproximativ 280.000 de militari.

Logistica armatei române a suferit modificări de ordin organizatoric atât la nivel central, cât și la nivelul forțelor luptătoare.

La nivel central s-au creat comandamente de servicii, numite comandamente de etapă, fiecare corespunzând unei zone din aria de operații. Organele de conducere, la nivel central, au fost următoarele⁴:

- Direcția superioară a administrației armatei;
- Direcția superioară a controlului;
- Secția IV servicii din Marele Stat Major;
- Comandamente de servicii:
  - Comandamentul general al etapelor;
  - 2 comandamente de etapă (1, 2);
  - 6 comandamente de sectoare de etapă;
  - 15 comandamente de grupuri de servicii.

La nivelul marilor unități luptătoare:

- Unități și subunități de servicii:
  - 5 batalioane administrative;
  - 6 batalioane de exploatare;
  - 8 batalioane de pază și lucru;
  - 26 de grupuri de aprovizionare cu subzistențe.
- Depozite și subdepozite:
  - Depozitul central de subzistențe al armatei;
  - 5 depozite de subzistențe teritoriale;
  - 40 de depozite de subzistențe de armată (1, 2, 3, 4);
  - Depozitul central de echipament al armatei;
  - 5 depozite de echipament;
  - 3 depozite de carburanți teritoriale;
  - 6 depozite de carburanți de armată.
- Trenuri și automotoare:
- 2 trenuri-brutărie;
  - 5 trenuri carburanți;
  - 13 trenuri-baie.

Atelierele de reparații au fost grupate în 10 ateliere mobile de reparat echipament.

Formațiunile de transport au fost organizate în 40 de coloane transport hipo de armată, 22 de coloane transport hipo de divizie, 1 batalion de autotransport, 42 de companii de automobile, 3 secții de autocisterne de armată.

Pe timpul eliberării Transilvaniei, aprovizionarea a fost ușurată datorită distanțelor scurte până la depozitele și sursele de aprovizionare și datorită faptului că acțiunile de luptă se duceau pe teritoriu național, cu populație română. Aprovizionarea cu

alimente a efectivelor pe timpul acțiunilor de luptă s-a făcut din depozitele de subzistențe dislocate în bazele de aprovizionare și pe teritoriu, în care s-au realizat stocurile necesare efectivelor pentru 30 de zile. Realizarea acestor stocuri s-a făcut, în principal, din sursele existente în zonă. Asigurarea cu pâine a trupelor s-a realizat prin manutanțele divizionare, brutăriile civile existente în zona unităților și formațiunilor de servicii ale sectoarelor de etape, precum și din trenurile-brutărie din subordinea armatelor și a brutăriilor particulare.

Aprovizionarea cu carburanți-lubrifianți a trupelor române s-a efectuat din depozitele militare teritoriale, depozitele întreprinderilor civile și cu ajutorul trenurilor-depozit. Depozitele civile din Brașov, Mediaș și Copșa Mică au asigurat carburanți-lubrifianți pentru Armata a 4-a, iar cele din Sebeș, Deva, Hunedoara și Lugoj pentru Armata 1. Armatei a 4-a, care dispunea de Detașamentul motomecanizat și avea nevoie de cantitate mare de carburanți, pe lângă sursele din teritoriu, i s-a alocat Trenul de carburanți 7, care se deplasa pe cale ferată în spatele forțelor luptătoare.

Căile de comunicație au rămas intacte în proporție mare, iar aprovizionarea s-a putut efectua din sursele din zona apropiată de operații, folosindu-se resursele existente, în colaborare cu autoritățile locale. Din punct de vedere organizatoric s-a luat măsura tractării brutăriilor de campanie de către mijloace auto, pentru că mijloacele hipo nu asigurau viteza de deplasare suficientă.

După eliberarea teritoriului Transilvaniei, s-a impus o reorganizare a forțelor armate ale României, constituindu-se Armatele 1, 2 și 4, compuse din 14 divizii. Structurile logistice au suferit și ele transformări odată cu aceste schimbări. Ținând cont de mărirea distanțelor de aprovizionare, au fost luate măsuri pentru aprovizionarea centralizată a marilor unități, în special folosind mijloacele de transport pe cale ferată, datorită capacității mari de transport a acestora.

Pentru completarea stocurilor de hrană s-au folosit achizițiile din zonă, plătite integral de către organele colectoare și resursele găsite în depozitele capturate de la inamic (în special, vite, grâu, făină, cartofi, legume și zarzavaturi). În scopul prevenirii unor situații de criză, datorate întreruperii circuitelor de aprovizionare, s-au luat măsuri ca fiecare unitate să-și constituie o rezervă de pâine (circa două zile de hrană, care se reîmprospăta din brutăriile de

campanie pe măsura consumului) și o rezervă de slănină, transportată pe căruțe. De asemenea, au fost luate măsuri la nivel de divizie, de a se constitui rezerve de hrană (alimente de bază – grâu, fasole, vite, furaje) de 60 de zile.

Una dintre cele mai importante probleme a constituit-o executarea transporturilor. Cel mai mare volum de materiale era transportat pe cale ferată, deoarece formațiunile de transport ale marilor unități erau înzestrate cu mijloace de transport hipo, cu capacitate mică de încărcare și cu viteză mică de deplasare. Dotarea cu autovehicule de transport era insuficientă, la nivelul întregii armate române existând doar 50 de autocamioane de transport (de exemplu, pentru o zi de luptă pentru Armata a 4-a erau necesare 600 t muniție, 20 t carburanți și 100 t alimente și furaje, ce necesitau 360 de autocamioane de transport⁵).

Bazele de aprovizionare s-au deplasat către linia frontului inițial o dată la 2-3 luni, iar în ultima perioadă a războiului, o dată pe lună, pentru a micșora distanțele parcurse de unitățile de aprovizionare.

După încheierea ostilităților, Armatele 1 și 4 române, însumând aproximativ 200.000 de militari s-au regrupat într-un raion situat la 90 km sud de Praga. Alte unități și formațiuni ale armatei române se găseau pe teritoriul Cehoslovaciei și Ungariei.

Pentru cele două armate, în raionul de regrupare s-a organizat cazarea în adăposturi construite de către personalul propriu și în corturile din dotare.

Din cauza rămânerii în urmă a depozitelor și a întârzierii trenurilor de aprovizionare, inițial, au fost probleme cu asigurarea hranei, impunându-se raționalizarea acesteia. Acest impediment a fost înlăturat la sfârșitul lunii mai, când din țară au ajuns aproape 570 de vagoane cu alimente, furaje, carburanți și combustibil.

Redislocarea unui număr atât de mare de militari a depășit posibilitățile de transport ale armatei române. S-a estimat că pentru transportul trupelor române erau necesare cca 19.000 de vagoane de tren, disponibile fiind doar 100, zilnic⁶. S-a optat pentru marșul combinat, trupele pe jos, iar materialele pe cale ferată, auto și hipo.

La întoarcerea în țară, efectivele au fost supuse procesului de deparazitare, în cele 20 de stații de deparazitare (capacitate 30.000 de oameni zilnic). Au trecut prin acestea 217.698 de militari români, 427.377 de militari sovietici și 302.193 de civili⁷.

Au fost organizate 19 centre de aprovizionare cu subzistențe, în scopul satisfacerii nevoilor de

hrană pentru 247.000 de oameni și 112.000 de animale.

Sprijinul logistic al armatei române pe timpul celui de-al Doilea Război Mondial a necesitat un efort deosebit pentru structurile de logistică ale acesteia. Dotarea unităților și formațiunilor de logistică, infrastructura existentă în zonele de operații, precum și cooperarea cu forțele aliate în domeniul logistic și-au pus amprenta asupra modului de realizare al sprijinului logistic.

Au fost identificate o serie de neajunsuri care au influențat, în mod negativ, activitatea logistică. Unul dintre cele mai importante a fost folosirea mijloacelor de transport hipo, lente, cu capacitate mică de transport (300 - 500 kg). Folosirea acestui mod de transport și insuficiența autocamioanelor de transport au făcut ca de multe ori aprovizionarea trupelor să se facă cu întârziere și în volum redus.

Distrugerea căilor ferate, lipsa mijloacelor tehnice de descărcare și dependența de aliați în organizarea transporturilor feroviare au fost alți factori care au influențat, în mod negativ, sprijinul logistic.

Cu toate neajunsurile, structurile logistice și-au făcut datoria, asigurând sprijinul logistic necesar forțelor luptătoare pe timpul ducerii acțiunilor. Asigurarea sprijinului logistic al armatei române a constituit o sarcină de maximă răspundere pentru logistica marilor unități și a unităților, rezolvată atât prin eforturile depuse pentru asigurarea cu materialele necesare luptei și traiului, cât și prin sacrificiul militarilor din formațiunile de logistică, care au depășit numeroasele greutăți pentru a-și îndeplini misiunile primite.

NOTE:

1 *** *Armata română 1941 - 1945*, pp. 18-77.

2 Sorin Pînzariu, *Istoria logisticii militare – curs universitar*, p. 109.

3 Alexandru Duțu, Florica Dobre, Leonida Loghin, *Armata română în al Doilea Război Mondial, 1941-1945*, p. 26.

4 Sorin Pînzariu, *op.cit.*, p. 113.

5 *Ibidem*, p. 122.

6 *Ibidem*, p. 124.

7 *Ibidem*, p. 125.

BIBLIOGRAFIE

Duțu Alexandru, Dobre Florica, Loghin Leonida, *Armata română în al Doilea Război Mondial, 1941-1945*, Editura Enciclopedică, București, 1999.

Pînzariu Sorin, *Istoria logisticii militare*, curs universitar, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2015.

*** *Armata română în al doilea război mondial – Eliberarea Basarabiei și a părții de*

nord a Bucovinei (22 iunie - 26 iulie 1941), Editura Militară, București, 1996.

*** *Armata română 1941 - 1945*, Editura RAI, București, 1996.

*** *Armata română în al doilea război mondial*, Editura Meridiane, București, 1995.